

BIBLIOTEKA
SHTETIT

814-9

K14

ARIAN
KADIU

TAKIMI I PARE

novelë e treqime

814-52

K14

S

ARIAN KADIU

TAKIMI I PARË

tregime dhe një novelë

SHËTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

I

Në oficinën e gjatë si kazermë buçisnin motorët.

Inxhinieri urdhëroi të montonin ruspat¹⁾. Me-kanikët me llërë tërë graso ju përveshën punës.

Traktoristët u ngjitën në kabina. Maqinat e hekurta u drodhën, pastaj nisën të ecnin.

Po binte një muzg i butë. Bardhësi bore!

Tutje nga perëndimi dukeshin gjurmat e zbeta të një ylberi që po shuhej.

Zinxhirët e rëndë, të vajosur sërish, lëviznin lirshëm, prisnin në mënyrë simetrike akullin dhe linin prapa katërkëndësha kënddrejtë.

Portieri plak doli nga kabina e tij e ngrohtë, ku dremiste gjithë ditën, dhe i shtyu me forcë dy kanatet e hekurta të portës që u hapën me gërvimë. Aty traktorët ndaluan. Traktoristët zbritën dhe u përqafuan me shokët.

— Hajt, mirë ardhshi!

— Me suksese!

1) ruspat — janë presat ose thikat e mëdha metalike që kanë përpara traktorët dhe buldozerët për rrafshim ose heqje dheu.

— Të mirë u pafshim!

Drejtori dhe sekretari i partisë kishin qëndruar e po i vështronin me miratim e dashuri. I njihnin me dhëmbë e dhëmballë. Sa e sa net kishin kaluar pa gjumë verës e vjeshtës! Edhe në këtë kohë, kur e ftohta të detyron ta bësh me vrap copën e rrugës nga shtëpia në zyrë, do të niseshim përmes borës.

Nga oborri u dëgjua një zë:

— Hej, pritni se erdhëm!

Inxhinieri vraponte me një valixhe të verdhë prej dërrase, ku mbante veglat e punës për raste avarie. Kuzhinieri i shkurtër e trashalug nxitonte pas tij. Fadil Shpanaj bëri gjoja sikur nuk e pa dhe u tha shokëve:

— More, çudi, si nuk kam parë gjer më sot kuzhinier thatuq!

Qeshën. Ai kishte përgatitur ca ushqime dhe po vinte i ngarkuar me ato ndër duar.

— Ah, Fadil shejtani! Po ju kështu pa gjë, në dasmën time po shkoni?

— Qepe! — i tha Qazimi. — Të dëgjoi gruaja e ta ngjiti fletërrufenë!

Traktoristët i shtrënguan dorën me radhë duke qeshur.

— Mirë se të vini, djema! Ju presim me padurim. Kur të ktheheni, do t'ju bëj hallvë!

— Ta mbash fjalën! — thirrën ata.

Traktorët gumëzhitën e u nisën varg. Lanë prapa fjetoret dhe morën drejt qytetit. Bora kish arritur afër një metër. Traktorët turfullonin, e çanin atë dhe ecnin. Në rrugët e qytetit zhurma e motorëve të tyre thyente qetësinë e dimrit. Fë-

mijët u mblodhën një nga një dhe i ndoqën prapa duke cicëruar si rabecka. Më të mëdhenjtë dolën përpara portave të shtëpisë. I përshëndetën me dorë dhe i uruan:

— Udhë të mbarë!

Qyteti mbeti prapa.

Përpara udhëhiqte Fadili. Pas tij vinte Qazimi. Bashkë me këtë ishte inxhinieri. Trupat e tyre gjithë muskuj zinin gati gjithë kabinën. Në fund ishte Spirua. Ky kishte marrë me vete edhe ndihmësin e tij, Xhevdetin. Detyra e tyre ishte të spastronin borën, që kishte zënë rrugën nga qyteti gjer në qendrën e minierës. Rruga më e vështirë fillonte nga Mashellara.

Fadili çante pa u ngutur. Ruspa e madhe metalike e traktorit të tij futej thellë në borë, ngrinte peshë disa metra kub e, si bënte një rrotullim në vend, e hidhte pupël në një anë.

Qazimi dhe Spirua dhe traktorët e tyre më të vegjël e zgjeronin rrugën. Ecnin në anët e kundërta të saj dhe, duke u rrotulluar e kthyer, fshinin borën. Në këtë lloj rruge futej lirisht çdo lloj maqine.

Fadilit ju bë sikur dëgjoi zëra. Jehona e një kënge vinte valë-valë me të ulura e të ngritura, ashtu si në radiot me difekte. Tërhoqi marshin e e qëndroi në vend.

«Kush do të jetë? mendoj. Edhe pak dhe nata do të mbulojë çdo gjë».

Rrotulloi kokën. Në një brinjë shikoi të rrokulliseshin disa njerëz. Ata, ashtu kokë e këmbë, u vërtitën si topa të zez. Traktoristi qeshi padashur. Pastaj, duke dalë nga një shteg, ata sikur mbinë para traktorit. Ishin rreth tetë-nëntë veta. Dy prej tyre qenë të rritur, të tjerët fëmijë.

- Oh, tungjatjeta! — përshëndeti i pari.
- Tungjatjeta! Për ku kështu?
- Ja, gjer në këto fshatra këtu.
- Ç'jeni nisur kaq vonë?
- Mbaruam mësimin dhe... — tjetri hapi

krahët.

— Mësues? Po këta fëmijë nxënësit tuaj janë?

— Po.

— E tani ku po shkoni?

— Po i përcjellim për në shtëpitë e tyre. Janë të vegjël dhe s'mund t'i linim vetëm. Thonë se kanë dalë ujqër... — tjetri e preu fjalën dhe kafshoi buzën.

— E di, e di — tha traktoristi.

U afrua edhe mësuesi i dytë. Kishte mbështjellë kokën me shall leshi laraman. Hoqi dorashkën e i dha dorën.

— Si jeni?

Fadilit ju duk si zë femre. Dhe vërtet ashtu qe. Ajo ishte mësuese.

Qenki lodhur! Edhe andej s'duket fare rruga, ë?

— As edhe një shenjë. Ecim ashtu si në tym.

Mësuesit dhe nxënësit dukeshin të thinjur. Djersa e ngrirë ua kishte shndërruar flokët në fije të kristalta akulli.

— Ju dy mësues jeni në shkollë? — u interesua Fadili. të cilit i erdhi keq kur i pa ashtu të lodhur.

— Jo, jemi shumë. Në shkollën tonë vijnë shumë nxënës nga fshatrat përreth. Pjesën më të madhe të rrugës e bëmë së bashku. Pastaj u ndamë sipas fshatrave. Po ju?

— Po hapim rrugën.

— Ashtu? Ka rënë shumë borë! — tha mësuesja duke tundur kokën. — Në disa vende jemi futur deri në grykë. Të çash borën, duhet forcë e madhe!

«Shpesh mësueset na duken delikate. Kjo qenka e fortë dhe e zonja... si Shpresa», mendoi Fadili.

— Do një duhan? — Mësuesi nxori nga xhepi një letër najlon me duhan e fletë cigaresh. — E kam ashtu si pleqtë. Kjo e mban butë — tha.

— Faleminderit! Një herë tjetër, se po vonohem. Ikni edhe ju, se ju zuri nata.

— Epo, natën e mirë dhe vafshi shëndoshë! — thanë mësuesit.

— Natën e mirë, shoku traktorist! — thirrën nxënësit.

Njëri pas tjetrit ata u larguan dhe nisën këngë. Melodia e saj vinte përsëri valë-valë me të ngritura e të ulura.

«E lamë prapa Grapën», tha Fadili me vete.

* * *

Traktori linte pas një vazhdë të gjerë. Anash ngriheshin mure prej bore. Syri të shihte fusha bojë hiri, që shtriheshin pa mbarim. Nuk shquhej asnjë lloj bregoreje. Ai ndezi dritat. U dukën vetëm konture. Në qiell s'dukej asnjë xixë. Në një qoshe rrinte hëna e verdhë. Vetëm bardhësia e borës përleshej me errësirën e natës. Tutje qielli i errët ishte shkrirë me malet dhe tej dukej se ajo gjë e zezë, e stërmadhe dhe e pakapshme, që të dilte përpara, ta priste rrugën dhe s'mund të kaloje.

Traktorët e kanë vështirë në të përpjeta, megjithatë Fadili kishte ecur mjaft. Ai dhe shokët e tij e kishin bërë disa herë atë rrugë. Në fushat përreth shtrihet sektori i tyre. Ju kujtuan mbrëmjet e bukura të majit, kur ata punonin edhe natën. Javën e fundit të mbjelljeve, kur u hap pas një shiu që ra, ai lëroi tri ditë pa pushuar.

Tani puna qëndronte ndryshe. Ishte dimër dhe kudo kishte vetëm borë. Bora të lodh shikimin dhe të ndjell gjumin. Sytë i ishin skuqur. Fadili e futi ruspën thellë në borë, tërhoqi levat e drejtimit dhe eci, luajti levën e ruspës dhe e ngriti lart. Duart i mbetën të pafuqishme dhe traktori vijoi rrugën. Ai ndjeu një të tundur të fortë dhe koka sa s'ju përplas për xhami. Gjithshka ju errësua. Hapi menjëherë sytë dhe e pa veten të mbuluar me borë. U mblodh në vete dhe nuk mori frymë. «Po sikur»... Një ftohtësi dridhëse e pushtoi.

Në atë çast dremitjeje ai kishte ecur drejt dhe nuk kishte vënë re që hyri në një gropë.

Shkeli fort marshin dhe traktori rënkoi. I dha edhe një herë fort. Zinxhirët kërcitën dhe ai doli sipër. Eci disa metra prapa. U rrotullua në vend dhe filloi pastrimin aty ku e kishte lënë.

II

Në rrugë s'kish asnjë lëvizje. Bora ishte e virgjër dhe e pashkelur. Në një acar të tillë fshatarët rrallë dalin. I nxjerr nevoja. Me këmbë nuk udhëtohet, kurse me kafshë është edhe më vështirë. Çdo gjë e gjallë e ka zor të çajë borën.

Fadili ktheu kokën pas dhe ju bë se dy trak-

torët e tjerë s'po lëviznin. Qëndroi. Me të vërtetë ata nuk punonin. E ktheu traktorin në vend. Shkoi nga kishte ardhur duke shuar dhe ndezur dritat. Përpara i doli inxhinieri, duke tundur si lavjerrës krahët.

— Ç'ke? Mos të ka ndodhur gjë? — pyeti ai shumë i shqetësuar.

— Jo. Erdha t'ju ndihmoj.

— Po atëhere pse m'i shuan e m'i ndez dritat? Apo të duket pak ky dimër që na ka mbërthyer — ju shkreh ai.

Fadili kafshoi buzën.

«Po përse vërtet i shuaja e i ndizja dritat?!»

— Na bëre merak — tha tjetri i penduar. — Ka ngecur Spirua! — dhe u nis andej nga traktori tjetër.

Këtu ishte një barrakë. Në verë ishin hapur ca kanale për kullimin e ujërave. Kanalet qenë fare afër xhadesë. Spirua mund të kishte rënë në ndonjë kanal të tillë. Ai dëgjoi zërin e Xhevdetit, që ankohej:

— More, po ky desh na theu qafën. Pupupu! Hajde, Spiro, hajde!

«Po Leka, ndihmësi im, a do të kishte ardhur me ne po të ish aty? Patjetër. Sepse kam pasur mundësi ta njoh mirë ndihmësin tim, tha Fadili me vete. Por a do ta bënte atë që bëri Xhevdeti, i cili kërkoi me këmbëngulje të vinte me ne, megjithëse është i parratur sa duhet nga jeta? Po ku mund të kalitesh, po s'u ndeshe ballë për ballë me vështirësitë? Foli bukur në mbledhje qerratai: «Partia na mëson se jeta s'ka qenë, s'është e s'do të jetë kurrë kopsht me lule. Unë po bëj

stazhin për në parti, prandaj kërkoj të më caktoni atje ku ka më shumë vështirësi...» Dhe ja, erdhi me ne».

Spirua, që s'kishte folur gjer atëhere, pas pak tha:

— Ta tërheqim me kavo...

— Mirë — tha inxhinieri.

Fadili e Qazimi nxorën kavot. Njërën e kapi inxhinieri, tjetrën Spirua. Inxhinieri hoqi përpara; e çau borën me këmbë, pastaj me gjoks. Kavon e kishte vënë mbi sup dhe e tërhiqte me mundim. Pas vinte Spirua. Mandej u dëgjua një zë:

— Mos! Aty është hendeku.

Inxhinieri u tërhoq. Lidhën kavot.

Fadili e pa që po fërkonte pëllëmbët.

— U vrave?

— Më ka dalë pak lëkurë nga mollëzat e duarve — tha ai duke ndezur çakmakun.

— Mbushi pëllëmbët me borë e shtrëngoi. Të djeg pak, por ajo t'i përthan — tha Qazimi.

Me zor traktori doli.

— Nisemi, shokë!

— Jo, jo — tha me nxitim Spirua nga kabina.

— Motori kryesor i traktorit është nxehur shumë.

— Mos ndoshta ka pak vaj e duhet shtuar — tha Qazimi pa u menduar gjatë.

— S'e di — tha Spirua dhe zbriti.

— Vetëm të mos ketë blazë dhoma e djegjes — foli Xhevdeti.

— Ç'duhet bërë atëhere, o traktorist i ardhshëm? — e pyeti Fadili.

— Pse, ç'më kujton mua, o Fadil Shpanaj! Në SMT nuk kam ardhur të kaloj kohën — i tha Xhev-